

Sztuka przestrzeni społecznej — graffiti jako sztuka ulicy

- Sztuka przestrzeni społecznej — graffiti jako sztuka ulicy

Sztuka przestrzeni społecznej — graffiti jako sztuka ulicy

Źródło: online-skills, licencja: CC0.

Scenariusz dla nauczyciela

Źródło: online skills, licencja: CC0.

I. Opanowanie zagadnień z zakresu języka i funkcji plastyki; podejmowanie działań twórczych, w których wykorzystane są wiadomości dotyczące formy i struktury dzieła. Uczeń:

1) wykazuje się znajomością dziedzin sztuk plastycznych: malarstwa, rzeźby, grafiki, architektury (łącznie z architekturą wnętrz), rysunku, scenografii, sztuki użytkowej dawnej i współczesnej (w tym rzemiosła artystycznego); rozumie funkcje tych dziedzin i charakteryzuje ich język; rozróżnia sposoby i style wypowiedzi w obrębie dyscyplin; zna współczesne formy wypowiedzi artystycznej, wymykające się tradycyjnym klasyfikacjom, jak: happening, performance, asamblaż; sztuka nowych mediów;

2) rozróżnia cechy i rodzaje kompozycji w naturze oraz w sztukach plastycznych (odnajduje je w dziełach mistrzów, a także w tworach i zjawiskach przyrody); tworzy różnorodne układy kompozycyjne na płaszczyźnie i w przestrzeni (kompozycje otwarte i zamknięte, rytmiczne, symetryczne, statyczne i dynamiczne); ustala właściwe proporcje poszczególnych elementów kompozycyjnych, umiejętnie równoważy kompozycję, wykorzystując kształt i kontrast form;

3) klasyfikuje barwy w sztukach plastycznych; wykazuje się znajomością pojęć: gama barwna, koło barw, barwy podstawowe i pochodne, temperatura barwy, walor barwy; rozróżnia i identyfikuje w dziełach mistrzów i własnych kontrasty barwne: temperaturowe, dopełnieniowe i walorowe; podejmuje działania twórcze z wyobraźni i z zakresu interpretacji natury, uwzględniające problematykę barwy;

5) charakteryzuje pozostałe środki wyrazu artystycznego, takie jak: linia, plama, faktura; wykorzystuje wskazane środki w działaniach plastycznych (kompozycjach z wyobraźni i transpozycji natury);

II. Doskonalenie umiejętności plastycznych – ekspresja twórcza przejawiająca się w działaniach indywidualnych i zespołowych. Uczeń:

1) w zadaniach plastycznych interpretuje obserwowane przedmioty, motywy i zjawiska, stosując środki wyrazu zgodnie z własnym odczuciem; w wyższych klasach podejmuje również próby rysunkowego studium z natury;

2) wyraża w pracach plastycznych uczucia i emocje wobec rzeczywistości, a także płynące z inspiracji muzycznych czy literackich (impresja i ekspresja); rysuje, maluje, ilustruje zjawiska i wydarzenia realne i wyobrażone (także w korelacji z innymi przedmiotami);

6) stosuje różnorodne techniki plastyczne (proste techniki graficzne, rzeźbiarskie, malarskie, elementy obrazowania cyfrowego fotograficznego i z wykorzystaniem wybranych graficznych

programów komputerowych);

III. Opanowanie podstawowych wiadomości z zakresu kultury plastycznej, jej narodowego i ogólnoludzkiego dziedzictwa kulturowego. Uczeń:

4) wymienia, rozpoznaje i charakteryzuje najważniejsze obiekty kultury wizualnej w Polsce, wskazuje ich twórców;

5) rozpoznaje wybrane, najbardziej istotne dzieła z dorobku innych narodów;

6) rozumie i charakteryzuje na wybranych przykładach z różnych dziedzin pojęcie stylu w sztuce;

7) wykazuje się znajomością najważniejszych muzeów i kolekcji dzieł sztuki w Polsce i na świecie;

8) zna i stosuje zasady prezentacji i upowszechniania dzieł zgodnie z prawem i etyką.

Nauczysz się

definiować pojęcia takie jak sztuka ulicy, mural oraz rozpoznać tę odmianę sztuki ulicy na podstawie podanych przykładów;

wymieniać i rozróżniać odmiany sztuki ulicy na podstawie podanych przykładów;

wyjaśniać, na czym polega technika sgraffito;

wyjaśniać, jak powstają dzieła graffiti wykonywane techniką wydrapywania;

wymieniać nazwiska wybranych twórców sztuki graffiti;

wyjaśniać różnice pomiędzy poszczególnymi odmianami graffiti (w zakresie warstwy wizualnej, a także przeznaczenia, funkcji dzieł);

wyjaśniać pojęcie wlepki, opisać jej wygląd i funkcje.

Sztuka ulicy

Sztuka ulicy (ang. street art) to działania artystyczne realizowane w przestrzeni publicznej. Możemy wyróżnić kilka form prezentacji sztuki ulicy, takich jak: graffiti, murale, wlepki.

> **Ciekawostka**
>
> Artyści street artu często używają przedrostka *post* dla określenia swoich działań, np. *post-graffiti*. Chcą w ten sposób zaznaczyć, że ich prace są efektem twórczości artystycznej, niezwiązanej z przejawami wandalizmu.

Skąd się wzięło graffiti?

Termin graffiti pochodzi od słowa sgraffito - techniki znanej już w starożytności, popularnej także w okresie renesansu przy dekorowaniu fasad obiektów włoskiej architektury. Polega na wykonywaniu dwu - lub wielobarwnego wzoru dekoracyjnego, w wyniku nakładania kolorowych warstw tynku, a następnie zeskrobywaniu wybranych fragmentów zewnętrznych powierzchni jeszcze przed ich wyschnięciem.

Budynek pomalowany techniką sgraffito, Telc, Czechy, flickr.com, CC BY 3.0

Scratching

Współcześni artyści odwołują się także do innej techniki tzw. scratching, która w odróżnieniu od sgraffito jest często techniką autorską, eksperymentalną i polega na wydrapywaniu kształtów i różnych wzorów w surowym tynku. Czasami artyści wybierają powierzchnie pokryte farbą lub po zakończonym wydrapywaniu nanoszą farbę na powierzchnie zewnętrzne, które nie podlegały procesowi wydrapywania.

Zapoznaj się ze zdjęciami dokumentującymi graffiti wykonanymi techniką scratchingu. Klikając w oznaczony punkt, poznasz imię i nazwisko oraz pseudonim artystyczny

portugalskiego twórcy.

Alexandre Farto, portret mężczyzny wykonany metodą wydrapywania, wp.com, CC BY 3.0

Vhils, dzieło wykonane metodą wydrapywania, wp.com, CC BY 3.0

Dzieła artystów street artu znajdują się w przestrzeni miejskiej, ale czasami twórcy zgadzają się na przenoszenie dzieł, czyli fragmentów ścian do przestrzeni galerii.
Zapoznaj się ze zdjęciami dokumentującymi wystawy prac Alexandre Farto wykonanymi techniką scratchingu.
Klikając w oznaczony punkt, poznasz tytuł wystawy, miejsce i rok powstania ekspozycji portugalskiego twórcy.

Wystawa indywidualna „Scratching the Surface", Lazarides Rathbone – Londyn, Wielka Brytania, 2009, vhils.com, CC BY 3.0

Jean Michel Basquiat

Przedstawicielem sztuki graffiti, którego twórczość była prezentowana w przestrzeniach salonów sztuki współczesnej, jest również Jean Michel Basquiat, który w wieku 17 lat wykonywał malowidła na murach Manhattanu, a od 1982 roku rozpoczął regularne pokazy swoich prac w galeriach Nowego Yorku.

P-100-FOTO6
Jean Michel Basquiat, twimg.com, CC BY 3.0

Kliknij niebieski punkt w celu poznania tytułu obrazu, techniki, w której został wykonany, roku powstania, wymiaru oraz instytucji, w której obecnie obraz jest udostępniany.

Jean-Michel Basquiat, „Man from Naples", 1982, Muzeum Guggenheima, Bilbao, Hiszpania, guggenheim-bilbao.eus, CC BY 3.0

Style-writing

Style-writing (także writing lub tagowanie) oznacza pismo (litery i znaki) stanowiące główny element kompozycji graffiti. Tworzenie napisów złożonych najczęściej z imion (pseudonimów) służy oznaczeniu wybranych miejsc - jako określonych obszarów działań writerów. Autorzy style-writing stosują własną estetykę, indywidualny, rozpoznawalny styl, przez co tagowane litery, wyrazy lub symbole mogą być bardzo złożone i trudne do odczytania przez osoby trzecie. Tagi to podpisy autorów, tak zwane ksywy, które są zamieszczane pod rozbudowaną kompozycją literniczą lub zamieszczane w postaci samodzielnego napisu, traktowanego jako znak rozpoznawczy w środowisku grafficiarzy.

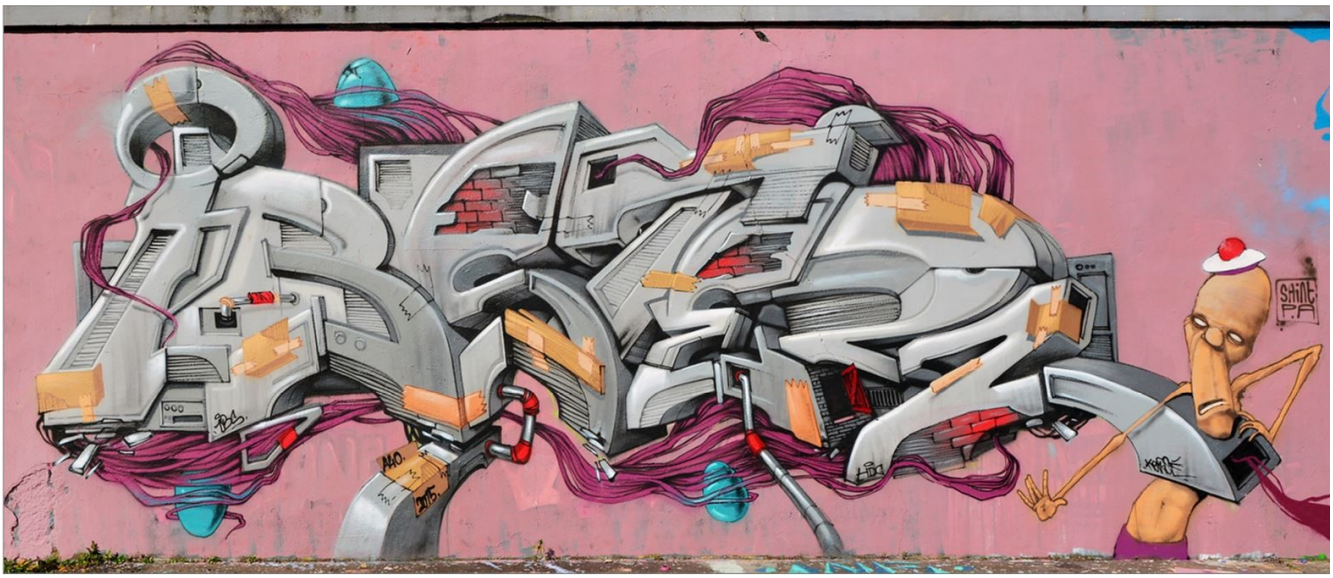
Graffiti, style-writing, flickr,com, CC BY 3.0

> **Ciekawostka**
>
> Przykłady współczesnych graffiti, czyli rysunków i napisów wykonywanych na płotach, ścianach pociągów, murach docenił i wprowadził w przestrzeń sztuki Jean Dubuffet (1901—1985).

Ćwiczenie 1

Na ilustracji dokumentującej przykład style-wtiringu odszukaj tag-podpis autora i wpisz go w pole pod ilustracją. Tagi znajdziesz poniżej:

SAINT P.A
KOR.GE
LIDE
IBS

.....

Ćwiczenie 2

Na ilustracji dokumentującej przykład style-wtiringu odszukaj tag-podpis autora i wpisz go w pole pod ilustracją. Tagi znajdziesz poniżej:

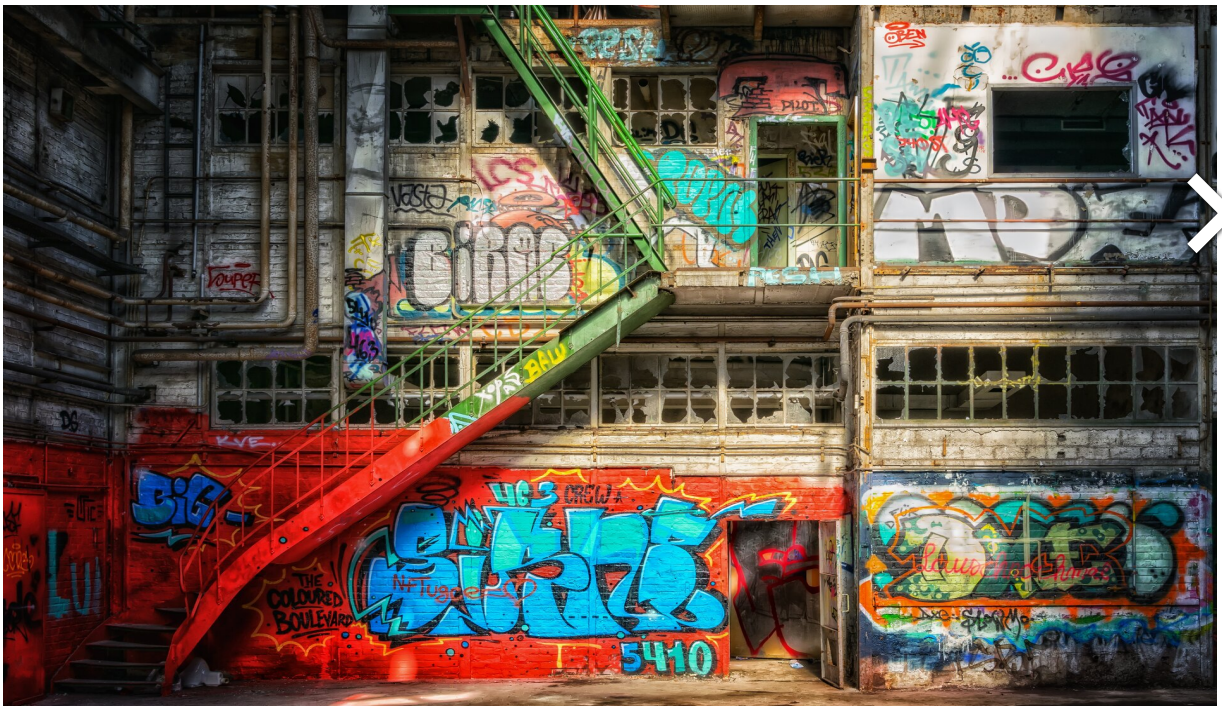
SAINT P.A
KOR.GE
LIDE
WPERKS

.....

Akt wandalizmu

Różne rodzaje graffiti (podpisy, napisy, rysunki) są tworzone anonimowo, często bez odpowiednich zezwoleń. Graffiti, szczególnie nielegalnie umieszczane w przestrzeni publicznej, na ścianach prywatnych budynków czy pociągów traktowane jest przez społeczeństwo jako akty wandalizmu.

Graffiti na budynku, flickr.com, CC BY 3.0

Graffiti jako forma reklamy

W przestrzeni miejskiej można zobaczyć także malowidła wielkoformatowe, stylizowane na graffiti, zamieszczane jako forma reklamy na ścianach budynków, samochodach lub jako dekoracja, np. na fasadach kawiarni czy lokali gastronomicznych.

Graffiti jako reklama karty płatniczej, flickr.com, CC BY 3.0

Graffiti 3D

Graffiti 3D inaczej określane jako graffiti anamorficzne. Obraz anamorficzny powstaje w wyniku celowego zniekształcenia proporcji przedstawianych obiektów w taki sposób, aby jego poprawny odczyt był możliwy przez spojrzenie na niego z ustalonej perspektywy.

Odeith, Graffiti 3D, pinterest.com, CC BY 3.0

Zapoznaj się ze zdjęciami dokumentującymi dzieła graffiti 3D, które zostały wykonane na nawierzchniach ulic i chodników. Klikając w oznaczony punkt, poznasz imię i nazwisko twórcy.

Julian Beever, graffiti 3D na chodniku, flickr.com, CC BY 3.0

Julian Beever, graffiti 3D na chodniku, pinterest.com, CC BY 3.0

Leon Keer, graffiti 3D na chodniku, pinterest.com, CC BY 3.0

Wlepki

Wlepka (vlepka) – samoprzylepny, niewielkich rozmiarów obraz w postaci grafiki, fotomontażu, fotografii, samego tekstu lub połączenia zarówno obrazu, jak i tekstu. Autorzy zamieszczają wlepki najczęściej nielegalnie z myślą o ingerencji w przestrzeń publiczną. Można je zobaczyć w środkach komunikacji masowej, miejscach publicznych, np. na

ścianach przejść podziemnych, dworcach, przystankach, na znakach drogowych. Twórcy projektują wlepki o różnorodnej tematyce, np. filozoficznej, politycznej, religijnej, sportowej, muzycznej, a także humorystycznej. Celem tego rodzaju graffiti jest wzbudzanie refleksji nad zilustrowanym zagadnieniem, problemem. Istnieje także odmiana wlepek o charakterze czysto dekoracyjnym.

Pionierzy wlepek

Zapoznaj się z przykładami wlepek wykonanymi przez pionierów tej odmiany graffiti. Klikając w oznaczony punkt, poznasz ich twórców.

Space Invader, wlepka, flickr.com, CC BY 3.0

Space Invader, wlepka, flickr.com, CC BY 3.0

Maniek, wlepka, facebook.com, CC BY 3.0

The London Police (TLP), wlepka, theredlist.com, CC BY 3.0

Mural

Mural — to dzieło zazwyczaj wielkoformatowe wykonane na ścianach budynków. Mural często ilustruje autorską, niezależną koncepcję twórcy, ale może on także pełnić funkcję reklamy danej instytucji. Stanowi upamiętnienie ważnych wydarzeń lub jest dziełem wyłącznie dekoracyjnym, wypełniającym szare powierzchnie ścian bloków mieszkalnych lub kamienic. W Polsce w latach 60. i 70. XX wieku powstawały murale pełniące funkcję reklamy.

Poniżej znajdują się przykłady murali z tego okresu reklamujące Pewex i PKO.

Stary mural na ścianie budynku w Łodzi, róg ulicy Sienkiewicza i Traugutta, fot. 2010 r., wikipedia.org, CC BY 3.0

Polskim miastem, w którym można zobaczyć liczne murale, jest Łódź. Fundacja Urban Forms od 2009 roku stara się o tworzenie stałych ekspozycji sztuki ulicznej w publicznej przestrzeni tego miasta. Obecnie istnieje wiele murali malowanych bezpośrednio na elewacjach kamienic przez wybitnych reprezentantów z całego świata: Brazylii, Australii, Chile, Francji, Hiszpanii, Niemiec oraz Polski.

Nietrwałość street artu

Cechą charakterystyczną street artu jest nietrwałość, kruchość jego dzieł, gdyż służby sprzątające często je usuwają jako nielegalnie zamieszczane. Dlatego też ich twórcy najczęściej posługują się pseudonimami. Do znanych twórców street artu należą Banksy tworzący w Wielkiej Brytanii, John Fekner (uważany za pioniera ruchu) związany z Nowym Jorkiem, czy Mosko et Associes, a także BLU z Pragi. To tylko część przedstawicieli wśród wielu twórców street artu.

Mosko et Associes, mural, flickr.com, CC BY 3.0

Rozmieszczenie murali w Polsce

Klikając na poniżej zaznaczone punkty zobaczysz przykłady murali znajdujących się w określonym miejscu w Polsce. Po powiększeniu miniatur dowiesz się, kto jest autorem dzieła, w którym roku powstał mural i jaki jest jego tytuł.

Źródło: online skills, licencja: CC BY 3.0.

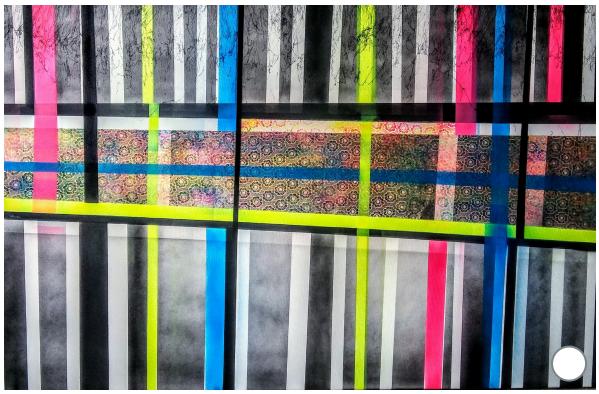
Techniki tworzenia graffiti

Możemy wyróżnić kilka sposobów wykonywania graffiti: malowanie sprayem, malowanie pędzlem, odbijanie szablonu za pomocą sprayu lub wałka z farbą.

Ćwiczenie 3

Spośród dzieł Iwony Szpak wybierz pracę, w której artystka zastosowała koronkę jako szablon do stworzenia wzoru dekoracyjnego.

Polecenie 1

Przyjrzyj się pracom wykonanym za pomocą szablonu i sprayu.

Dominika Łowkajtis, „Podwórze01”, 2007, online-skills, CC BY 3.0

Ćwiczenie 4

Zaznacz trzy dzieła, które zostały wykonane za pomocą szablonu i sprayu.

Polecenie 2

Do wykonania graffiti potrzebujesz nastepujące materiały:

brystol (dwa formaty 100 x 35 cm, czyli format 100 x 70 cm przecięty na pół; jeden jako podłoże, drugi do wykonania szablonu), kartka z bloku rysunkowego (format A4), kredki/pisaki, ołówek, gumka, nożyk do wycinania/skalpel, taśma papierowa, wałek, tacka na farby, farby akrylowe lub farby w sprayu.

Krok 1. Na kartce A4 narysuj ołówkiem projekt graffiti swojego imienia.

Krok 2. Projekt wykonaj w powiększonej skali na brystolu.

Krok 3. Wytnij napis tak, aby powstał szablon.

Krok 4. Przyłóż szablon do arkusza brystolu. Upewnij się, że brystol dokładnie przylega do podłoża. Możesz podkleić szablon za pomocą taśmy papierowej.

Krok 5. Wybierz farby akrylowe i wałek lub farby w sprayu i nanieś kolor przez szablon.

Krok 6. Delikatnie usuń szablon, aby sprawdzić efekt.

Zadania

Ćwiczenie 5

Przeczytaj poniższy opis, a następnie zaznacz pojęcie, którego on dotyczy.
Technika znana już w starożytności, popularna także w okresie renesansu przy dekorowaniu fasad obiektów włoskiej architektury. Polega na wykonywaniu dwu - lub wielobarwnego wzoru dekoracyjnego, w wyniku nakładania kolorowych warstw tynku, a następnie zeskrobywaniu wybranych fragmentów zewnętrznych powierzchni jeszcze przed ich wyschnięciem.

- ◯ sgraffito
- ◯ scratching
- ◯ mural
- ◯ wlepka

P-100-Z5

Źródło: online skills, cc0.

Ćwiczenie 6

Muralem nazywamy:

- ◯ wielkoformatowe dzieło wykonane na samochodzie
- ◯ podpis autora pod graffiti
- ◯ wielkoformatowe dzieło wykonane na ścianie budynku

P-100-Z6

Źródło: online skills, cc0.

Ćwiczenie 7

Wlepki można najczęściej zobaczyć:

- [ ] na ścianach przejść podziemnych
- [ ] na znakach drogowych
- [ ] w środkach komunikacji masowej
- [ ] na przystankach
- [ ] na dworcach

P-100-Z7

Źródło: online skills, cc0.

Słownik pojęć

Mural

dzieło zazwyczaj wielkoformatowe wykonane na ścianach budynków. Mural często ilustruje autorską, niezależną koncepcję twórcy, ale może on także pełnić funkcję reklamy danej instytucji, stanowi upamiętnienie ważnych wydarzeń lub jest dziełem wyłącznie dekoracyjnym.

Sztuka ulicy

(ang. street art) działania artystyczne realizowane w przestrzeni publicznej. Możemy wyróżnić kilka form prezentacji sztuki ulicy, takich jak: graffiti, murale, wlepki.

Tag

podpis autora (tak zwana „ksywa"), który jest zamieszczany pod rozbudowaną kompozycją literniczą lub tworzony w postaci samodzielnego napisu, traktowanego jako znak rozpoznawczy w środowisku grafficiarzy.

Wlepka

(vlepka) samoprzylepny, niewielkich rozmiarów obraz w postaci grafiki, fotomontażu, fotografii, samego tekstu lub połączenie zarówno obrazu jak i tekstu. Autorzy zamieszczają wlepki najczęściej nielegalnie z myślą o ingerencji w przestrzeń publiczną.

> Można je zobaczyć w środkach komunikacji masowej, miejscach publicznych, np. na ścianach przejść podziemnych, dworcach, przystankach, na znakach drogowych. Twórcy projektują wlepki o różnorodnej tematyce, np. filozoficznej, politycznej, religijnej, sportowej, muzycznej, a także humorystycznej. Celem tego rodzaju graffiti jest wzbudzanie refleksji nad zilustrowanym zagadnieniem, problemem. Istnieje także odmiana wlepek o charakterze czysto dekoracyjnym.

www.encyklopedia.pwn.pl

Galeria dzieł sztuki

Budynek pomalowany techniką sgraffito, Telc, Czechy, flickr.com, CC BY 3.0